

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Poláchem ve věci

žalobců: a) A. M., nar. X, bez státní příslušnosti
b) A. D. nar. X, bez státní příslušnosti
c) K. D., nar. X, bez státní příslušnosti
d) J. D., nar. X, bez státní příslušnosti
všichni t.č. pobytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 6. 2024, č.j. OAM-1694/ZA-ZA11-ZA03-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 20. 6. 2024, č.j. OAM-1694/ZA-ZA11-ZA03-2023, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobcům **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobci se včas podanou žalobou domáhají zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí žalovaného (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný neudělil žalobkyni a) a jejím dětem žalobcům b), c) a d) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).
2. Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že žalovaný se nejprve zabýval otázkou, ve vztahu k jaké zemi má posuzovat důvodnost žádostí o mezinárodní ochranu. Žalobkyně a) a její děti totiž dříve žili na území Náhorního Karabachu a jsou osobami bez (mezinárodně uznané) státní příslušnosti. Žalovaný naznal, že zemí posledního trvalého bydliště žalobců ve smyslu § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu je Arménie, neboť právě tam žalobci před odchodem do České republiky naposled pobývali. Správní orgán zdůraznil, že Arménská republika jim po útěku z Náhorního Karabachu poskytla pomoc a žalobci mají navíc možnost požádat si o udělení arménského státního občanství. Žalovaný si proto v průběhu správního řízení opatřil informace o politické a bezpečnostní situaci, stavu dodržování lidských práv, vojenské službě a mobilizaci v Arménii. Věc posoudil právě na jejich základě, ve spojení s výpovědí žalobkyně a) a jí doloženými materiály a výpisy z evidence cizinců. Dospěl přitom k závěru, že žalobci neuvedli žádné skutečnosti ohledně vyvíjení politické činnosti, pročez za ni nemohou být pronásledováni. V Arménii nemají důvod pociťovat ani obavu z pronásledování kvůli své rase, pohlaví, náboženství, národnosti či příslušnosti k sociální skupině. Správní orgán zdůraznil, že žalobcům na území Arménie nehrozí žádné nebezpečí ze strany ázerbájdžánských orgánů, neboť celé území Arménské republiky je pod kontrolou jejích úřadů. Žalobci nesplnili podmínky pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny a žalovaný neshledal důvody pro udělení humanitárního azylu. Správní orgán naznal, že žalobcům nehrozí ani skutečné nebezpečí vážné újmy. Akcentoval přitom, že s ohledem na zásadu subsidiarity jsou žadatelé o mezinárodní ochranu povinni nejprve hledat pomoc v místě svého posledního trvalého bydliště, pročez se žalobci měli obrátit na arménské orgány.

II. Podání účastníků

II.A Žaloba

3. Proti napadenému rozhodnutí brojí žalobci žalobou, jíž se domáhají jeho zrušení a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Namítají porušení § 2 odst. 1, § 3, § 50 odst. 2, 3 a 4, § 52 a § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, a dále § 12, § 14 a § 14a zákona o azylu. Konkrétně uvádějí, že jim měl být udělen azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu, případně alespoň doplňková ochrana podle § 14a odst. 1, 2 písm. b) a c) zákona o azylu, neboť mají odůvodněné obavy z pronásledování z důvodů svého etnického původu. Žalobkyně a) a její děti totiž patří k Arménům žijícím na území Náhorního Karabachu, který je nyní pod ázerbájdžánskou vládou.
4. Žalobci předně nesouhlasí s tím, že Arménie byla zemí jejich posledního trvalého bydliště. Poukazují na podmínku uvedenou v § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu spočívající v tom, že se musí jednat o stát, ke kterému si vytvořili vazby trvalejší povahy. Oni si však k Arménii žádné vazby nevytvořili, neboť celý život pobývali

v oblasti Náhorního Karabachu. Je sice pravdou, že se hlásí k arménské národnosti, ale jejich žádosti nelze posuzovat ve vztahu k této zemi, neboť na jejím území dlouhodobě nežili. V Arménii strávili pouze dva měsíce, pobývali tam v říjnu a listopadu 2023 poté, co utekli z Náhorního Karabachu, následně odcestovali přes Řecko do České republiky. Jedná se pro ně o cizí zemi, kde nikdy neměli svůj domov. Určení Arménie (která je řazena mezi bezpečné země původu) jako státu jejich posledního trvalého bydliště žalovanému neumožnilo věc posoudit komplexně a správně zjistit skutkový stav. Žalobci zdůrazňují, že oblast Náhorního Karabachu je od 1. 1. 2024 součástí Ázerbájdžánu. Jelikož Arménii nelze považovat za zemi jejich posledního trvalého bydliště, jsou irelevantní tvrzení žalovaného, že v Arménii jim nehrozí pronásledování z důvodu národnosti, stejně jako že území Arménské republiky je pod kontrolou jejich orgánů a ázerbájdžánské státní úřady zde nemají žádné pravomoci.

5. Dále žalobci popisují historii Náhorního Karabachu a vývoj konfliktu v této oblasti. Zdůrazňují, že správní orgán se vůbec nezabýval situací na daném území a postavením arménskému obyvatelstva, které neuprchlo. Žalobci též tvrdí, že nepřicházela v úvahu možnost vnitřního přesídlení jejich rodiny v rámci Arménie, což v žalobě podrobně odůvodňují.

II.B Vyjádření žalovaného

6. Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že námitky žalobců nepovažuje za důvodné, protože navrhl zamítnutí žaloby. Je přesvědčen, že státem posledního trvalého bydliště žalobců byla bezesporu Arménie. Žalobci totiž v této zemi před odchodem do České republiky pobývali poté, kdy byli nuceni opustit území Náhorního Karabachu. Byla jim zde poskytnuta pomoc a mají možnost požádat si o udělení arménskému občanství. Tato fakta dle žalovaného nelze zpochybnit délkou pobytu žalobců na tomto území pouze v řádu měsíců. Žalobci svou argumentaci staví toliko na subjektivní nespokojenosti s pomocí poskytovanou migrantům v Arménii a na komplikacích provázejících pobyt jejich rodiny v této zemi. Žalovaný dále poukazuje na to, že Arménie je původní domovinou žalobců bližší nejen teritoriálně, ale také z hlediska užívání arménskému jazyka a příslušnosti k arménské apoštolské církvi, k níž se žalobkyně a) s rodinou hlásí. Z oblasti Náhorního Karabachu přitom do Arménie uprchla početná skupina čítající přes 100 tisíc osob. Žalovaný nespatřuje žádný důvod, proč by měli být žalobci nuceni navrátit se do Náhorního Karabachu ovládaného nyní Ázerbájdžánem. V Arménii jim nehrozí pronásledování ani nebezpečí vážné újmy.

II.C Replika žalobců

7. Žalobci replikou reagovali na vyjádření žalovaného. Opakují v ní, že Arménie nebyla cílovou destinací jejich rodiny po útěku z Náhorního Karabachu, nikoho tam neznají, neplánovali se tam dlouhodobě usadit. Délka jejich pobytu v Arménii závisela na přípravách na cestu, navíc žalobkyně a) měla čerstvě narozené dítě. Žalovaný v napadeném rozhodnutí nepojednává o tom, jaké „vazby trvalejší povahy“ ve vztahu k Arménii u žalobců shledal.

III. Posouzení věci krajským soudem

8. Žaloba byla podána osobami oprávněnými (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s. ř. s.“), ve lhůtě stanovené v § 32 odst. 1 písm. b) zákona o azylu.
9. V souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s.ř.s. přezkoumal krajský soud napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházejícího jeho vydání.
Při posuzování věci měl přitom na zřeteli čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“), který zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 tohoto ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje *„úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU[.]“* S ohledem na proměškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem a je povinností krajského soudu přihlížet v řízení i k případným novým skutečnostem, ačkoliv nemohly být žalovanému správnímu orgánu v době jeho rozhodování známy.
10. Soud ve věci rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení ústního jednání.
11. Po posouzení věci dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.
12. Ze správního spisu vyplývá, že dne 12. 12. 2023 podala žalobkyně a) jménem vlastním i svých tehdy nezletilých dětí žádosti o udělení mezinárodní ochrany v České republice. V rámci údajů poskytnutých k této žádosti žalobkyně a) dne 21. 12. 2023 mimo jiné uvedla, že má arménskou státní příslušnost, je arménské národnosti, hovoří arménsky, není členkou žádné politické strany. Je vdaná, má manžela a tři děti, všichni mají státní příslušnost Arménie. Jejich poslední společné bydliště ve vlasti bylo ve městě Stepanakert v Náhorním Karabachu. V září 2023 začalo bombardování Stepanakertu; zničili jejich dům, proto žili ve sklepě. Dne 29. 9. 2023 museli celá rodina Náhorní Karabach opustit, protože přišel takový rozkaz. Tři dny cestovali do Jerevanu v Arménii. Dne 8. 12. 2023 odletěli do Atén v Řecku a odtud do Prahy. V žádném jiném státě žalobkyně a) o mezinárodní ochranu nežádala.
13. Při pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany dne 21. 12. 2023 žalobkyně a) mimo jiné sdělila, že její rodina žila v Náhorním Karabachu již celé generace. Měli tam svůj vlastní domek s pozemkem, její manžel choval včely. Ona v Náhorním Karabachu poslední tři roky pracovala jako pokladní na úřadě v epidemiologické stanici. Její manžel pracoval 20 let jako záchranář. Od 19. září 2023 byl Stepanakert bombardován, v té době nebyly k dispozici potraviny, pitná voda ani léky. Přímo do jejich domu spadla bomba, nedalo se v něm následně vůbec bydlet. Její tchán byl dokonce zraněn střepinou. Ázerbájdžánci sice nabízeli občanství těm, kteří zůstanou; z předchozích

válek ale ví, že docházelo k zabíjení takových lidí. Při návratu do Stepanekertu by jim tam určitě hrozilo nebezpečí, že je zabijí. Když dorazili do Jerevanu, měla ona a její dcera J. vážnou vyrážku, kvůli čemuž byly nějakou dobu v nemocnici. Manžel se mezitím snažil sehnat ubytování. V Arménii žít nechtěli, nepracovali tam. Má sice arménský pas, který jí ale vydalo oddělení víz a pasů ve Stepanekertu. Na pase je uveden určitý specifický kód, podle které se pozná, že pocházejí z Náhorního Karabachu. Její rodina arménské státní občanství nikdy nepřijala. V České republice žijí její bratr, otcem i matka.

14. Žalovaný děti žalobkyně a) s ohledem na jejich věk nevyslechl a upustil od něj podle § 23 odst. 2 zákona o azylu.
15. Žalovaný při svém rozhodování vycházel z následujících zpráv, které jsou součástí správního spisu: Informace OAMP ze dne 7. 3. 2023: *Arménie – Bezpečnostní a politická situace v zemi - Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv*; Informace OAMP ze dne 8. 6. 2023: *Arménie – Informace Ministerstva zahraničních věcí Nizozemska z ledna 2023 – Tematická zpráva k informacím o zemi původu ohledně vojenské služby a mobilizace v Arménii*; Informace OAMP ze dne 20. 6. 2023: *Arménie – Konflikt o Náhorní Karabach – Vývoj po uzavření příměří z listopadu 2020, Postavení branců/vojáků základní služby, Mírové rozhovory v 1. pololetí roku 2023*; Informace OAMP ze dne 3. 10. 2023: *Arménie – Hodnocení Arménie jako bezpečné země původu*; Informace OAMP ze dne 22. 11. 2023: *Arménie – Karabašští uprchlíci v Arménii – Přístup arménských úřadů, Dopady na vnitropolitickou situaci v Arménii*. Dále žalovaný vycházel z listinných důkazů předložených samotnou žalobkyní a).
16. Soudu je z jeho úřední činnosti známo, že manžel žalobkyně a) L. D. (nar. X, bez státní příslušnosti) taktéž požádal o mezinárodní ochranu v České republice. Žalovaný mu rozhodnutím ze dne 20. 6. 2024, č.j. OAM-1695/ZA-ZA11-ZA03-2023, mezinárodní ochranu neudělil. Jeho žalobu proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Brně vede pod sp. zn. 32 Az 18/2024.
17. Primární otázkou, kterou se musel žalovaný v projednávané věci zabývat, bylo určení země, ve vztahu k níž je třeba posuzovat důvodnost žalobci podaných žádostí o mezinárodní ochranu. Žalobci totiž nemají státní občanství Arménie ani Ázerbájdžánu. Žalobkyně a) sice nejprve uvedla, že je arménské státní příslušnosti, následně však upřesnila, že má toliko pas této země, ale státní občanství Arménie její rodina nikdy nepřijala. Manžel žalobkyně a) přitom uvedl, že celá rodina má státní příslušnost Náhorního Karabachu. Žalovaný proto tuto rodinu (dle soudu zcela správně) považoval za osoby bez státní příslušnosti. V takovém případě je třeba žalobci tvrzenou hrozbu pronásledování a nebezpečí vážné újmy posuzovat ve vztahu ke státu jejich posledního trvalého bydliště.
18. Podle § 12 písm. b) zákona o azylu platí, že azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

19. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu platí, že doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
20. Podle § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu platí, že státem posledního trvalého bydliště je stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území pobývala a vytvořila si k tomuto státu vazby trvalejší povahy.
21. K aplikaci tohoto (resp. předchozího totožně formulovaného) ustanovení již existuje judikatura Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“). Ten především v rozsudku ze dne 31. 7. 2008, č. j. 2 Azs 46/2008-58, vyslovil, že „v případě osoby bez státní příslušnosti (apatridy) nelze při určování země jejího původu ustát pouze na zjištění státu, na jehož území před vstupem do České republiky pobývala, ale je vždy nutno zabývat se též splněním druhé podmínky jejího „trvalého bydliště“, kterou je existence vazeb trvalejší povahy k té které zemi“ (toto rozhodnutí bylo následováno v rozsudcích NSS ze dne 25. 11. 2010, č. j. 6 Azs 29/2010-85, ze dne 30. 9. 2014, č. j. 4 Azs 122/2014-43, ze dne 19. 4. 2018, č. j. 9 Azs 361/2017-33; taktéž bylo reflektováno v literatuře, srov. ABBASI, K. *Judikatura NSS: Apatridé. Soudní rozhledy*, 2018, č. 3, s. 74-77).
22. Následně v rozsudku ze dne 30. 4. 2015, č. j. 2 Azs 112/2014-66, NSS doplnil, že „důvodová zpráva k azylovému zákonu za vazbu trvalejší povahy k určitému státu považuje vazbu ke státu, kde tato osoba měla zejména rodinu, zaměstnání, kde podnikala nebo se dlouhodobě zdržovala. (...) Pro správní orgán vystupující v řízení o udělení mezinárodní ochrany je nutné místo trvalého bydliště žadatele jednoznačně určit, a to z dostupných údajů a podle faktické situace.“ NSS opětovně „kritizoval posouzení trvalého bydliště stěžovatele jen na základě posledního místa, kde stěžovatel před příchodem do České republiky bydlel, aniž by bylo zjišťováno, ke které z uvedených zemí si stěžovatel vytvořil vazby trvalejší povahy.“ V usnesení ze dne 30. 9. 2014, č. j. 3 Azs 57/2014-33, pak NSS konstatoval, že „u osob bez státní příslušnosti jsou relevantní podmínky posuzovány ve vztahu ke státu posledního trvalého bydliště. Stěžovatel neuváděl, že by před příchodem do České republiky dlouhodobě pobýval v jiném státu“, protože soud za jeho poslední trvalé bydliště považoval právě tento stát.
23. K problematice posledního trvalého bydliště žadatele o azyl, byť v kontextu možnosti jeho tzv. vnitřního přesídlení, lze dále poukázat také na následující právní názor: „Jedním z významných údajů pro posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany je místo posledního bydliště žadatele v zemi původu, tedy místo, ve kterém cizinec naposledy trvale žil před odjezdem ze země původu a u kterého lze za běžných okolností očekávat, že by se v něm v případě návratu do země původu opět usadil. Není proto rozhodné místo evidenčního pobytu. Pokud se například při své cestě do ČR žadatel zastavil na kratší dobu v jiném místě, nestává se tím toto místo jeho bydlištěm, ve vztahu ke kterému by měla být žádost o mezinárodní ochranu posuzována“ (srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 26. 10. 2021, č. j. 48 Az 13/2021-26; obdobně rozsudek NSS ze dne 16. 10. 2020, č. j. 5 Azs 73/2019-61).

24. Žalovaný v napadeném rozhodnutí konstatoval, že v případě žalobců je nutno důvodnost žádostí o mezinárodní ochranu posuzovat ve vztahu k Arménii, která je zemí jejich posledního trvalého bydliště ve smyslu § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu. Tento svůj závěr žalovaný odůvodnil tím, že 1/ v Arménii žalobci před odchodem do České republiky pobývali, 2/ Arménská republika jim poskytla pomoc po jejich útěku z území Náhorního Karabachu, 3/ žalobkyně a) má arménský cestovní doklad (byť nikoliv jako státní občanka Arménie) a 4/ žalobci mohou požádat o udělení arménské občanství (srov. str. 3 napadeného rozhodnutí).
25. Takovéto odůvodnění žalovaného však soud nepovažuje za dostatečné. Ze shora citovaného ustanovení § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu, stejně jako z poukazované rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu, jednoznačně vyplývá, že státem posledního trvalého bydliště žadatele o azyl může být pouze takový stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území České republiky pobývala a současně si k tomuto státu vytvořila vazby trvalejší povahy. Ty přitom mohou být založeny zejména dlouhodobostí pobytu na tomto území, případně tím, že žadatel měl v daném státě své rodinné či pracovní zázemí. Touto obligatorní podmínkou se však žalovaný v napadeném rozhodnutí náležitě nezabýval, resp. dostatečným způsobem neodůvodnil určení Arménie jako místa posledního trvalého bydliště žalobců.
26. Z výpovědi žalobkyně a), jejíž věrohodnost žalovaný nepozoroval, vyplývá, že její rodina již po generace žije na území Náhorního Karabachu. Právě zde pracovala jako pokladní, její manžel tu vykonával kvalifikované zaměstnání (zdravotníka pro bezpečnost složky). Měli tam dům s pozemkem. Náhorní Karabach jakožto své celoživotní bydliště žalobci neopustili z vlastního dobrovolného rozhodnutí, nýbrž nuceně v důsledku invaze ázerbajdžánských vojsk. V důsledku změny politické, resp. bezpečnostní situace tedy celá rodina uprchla do Arménie. Do Jerevanu dorazili dne 2. 10. 2023, následně dne 8. 12. 2023 letecky odcestovali do Evropy. V Arménii tedy pobývali pouze cca 2 měsíce. Žalobkyně a) při pohovoru výslovně uvedla, že v Arménii se usadit nechtěli. Manžel žalobkyně a) zde nevykonával žádné zaměstnání, pouze se pokoušel zajistit pro svou rodinu dočasné ubytování. Žalobkyně a) byla s dítětem hospitalizována v nemocnici.
27. Za této situace žalovaný dostatečně nevysvětlil, v čem konkrétně dle něj spočívají ony nezbytné „vazby trvalejší povahy“, které by museli žalobci k Arménii za značně krátkou dobu svého pobytu zde získat, aby tento stát bylo možno považovat za referenční pro posuzování důvodnosti jejich obav z pronásledování a hrozící vážné újmy ve smyslu § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu.
28. Žalovaným prezentovaný stěžejní důvod spočívající v tom, že se v případě Arménie jedná o poslední území, na němž žalobci pobývali před svým odchodem do České republiky, nemůže obstát. Nejednalo se totiž o tak dlouhotrvající pobyt, který by prostým plynutím času bez dalšího vedl k vytvoření si hlubších osobních vazeb na dané území; žalobkyně a) ani její manžel zde navíc nepracovali a ani se v dané zemi nechtěli s rodinou usadit. Další argument uvedený žalovaným, že Arménská republika žalobcům poskytla po jejich útěku z území Náhorního Karabachu (alespoň nějakou) pomoc a zázemí, žalobci nerozporují. Tato skutečnost však dle soudu není nikterak relevantní z hlediska určení skutečného místa posledního pobytu, k němuž měli žalobci

vazby trvalejší povahy. Pouhé poskytnutí pomoci v určitém místě při útěku z dosavadního bydliště totiž nutně nezakládá bydliště nové, natož dlouhodobého charakteru. Je taktéž pravdou, že žalobci mají arménský cestovní doklad. Sám žalovaný však ve svém rozhodnutí uvedl (převzal vysvětlení žalobkyně a) a jejího manžela), že tento doklad nevyjadřuje žádný státoobčanský vztah žalobců k Arménii a byl jim vystaven toliko za účelem možnosti vycestovat do zahraničí; ostatně žalovaný považoval žalobce za osoby bez státní příslušnosti. Poukaz na disponování tímto dokladem tudíž není relevantní. Konečně žalovaný odůvodňoval své rozhodnutí ohledně místa posledního pobytu tím, že žalobci mohou požádat o udělení arménského občanství. Tato možnost se však týká výhradně budoucí (potenciální) situace žalobců v Arménii, je však mimoběžná s tím, kde žalobci naposledy dlouhodobě pobývali.

29. Soud naopak akcentuje, že území Náhorního Karabachu, na němž žalobci dlouhodobě a se všemi rodinnými i pracovními vazbami pobývali, je nyní pod jurisdikcí Ázerbájdžánu. Žalovaný však nijak nevysvětlil, proč právě tento stát není tím, ve vztahu k němuž je třeba hodnotit důvody pro udělení mezinárodní ochrany žalobcům. Toto odůvodnění ovšem soud považuje za nezbytné a jeho absenci za pochybení žalovaného.
30. Všechny žalovaným shromážděné zprávy o zemi původu, její bezpečnosti a lidskoprávní situaci v ní, na jejichž základě posuzoval azylový příběh žalobců, se týkaly výhradně Arménie. Za situace, kdy ovšem žalovaný dostatečně neobjasnil, proč právě tento stát považoval za místo jejich posledního trvalého pobytu, nelze přezkoumat konkrétní žalobci napadené závěry správního orgánu ohledně (ne)důvodnosti udělení mezinárodní ochrany. Ve vztahu k Ázerbájdžánu by totiž byly relevantní úplně jiné skutečnosti (zejména arménská národnost žalobců, jejich příslušnost k arménské apoštolské církvi, dřívější práce manžela žalobkyně a) pro bezpečnostní složky Náhorního Karabachu), než které jsou podstatné ve vztahu k Arménii.
31. Žalovaný proto v dalším řízení znovu posoudí, který stát je státem posledního trvalého bydliště žalobců ve smyslu § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu. Soud zdůrazňuje, že správní orgán nezavazuje k tomu, jak má o této otázce uvážit. Neukládá mu tedy, že by tímto státem měl nutně být Ázerbájdžán či dokonce žádný formálně existující stát, ale specifická oblast Náhorního Karabachu, jak to požadují žalobci ve své žalobě. Je třeba připustit, že situace žalobců je značně specifická v tom, že jsou osobami bez státní příslušnosti a území Náhorního Karabachu, na němž doposud žili, není prizmatem mezinárodního práva uznaným státem. Žalovaný proto bude muset v dalším řízení velmi precizně vysvětlit, na území jaké státní entity (zda Arménie, Ázerbájdžánu či Náhorního Karabachu) shledá poslední trvalé bydliště žalobců, ve vztahu k němuž bude jejich žádosti posuzovat. Soud však konstatuje, že dosavadní žalovaným uvedené důvody, a to zejména skutečnost předcházejícího dvouměsíčního (a svým charakterem zjevně přechodného) pobytu žalobců v Arménii po úprku ze své domoviny, rozhodně nejsou dostatečné.
32. Ve vyjádření k žalobě žalovaný poukázal na další okolnosti, jako je teritoriální, kulturní, jazyková i náboženská blízkost Arménie; akcentoval též, že právě do této země uprchla početná skupina obyvatel Náhorního Karabachu. Tyto aspekty týkající se celkové situace uprchlíků arménské národnosti z oblasti Náhorního Karabachu

mohou být dle soudu ve věci relevantní, bez dalšího se však netýkají faktického místa posledního dlouhodobé pobytu žalobců.

33. Bude tudíž na žalovaném, aby v dalším řízení všechny okolnosti projednávané věci (tedy jak pobytovou historii žalobců, tak situaci v Náhorním Karabachu a postavení uprchlíků z tohoto regionu bez mezinárodně uznávaného státního občanství) vyhodnotil a posoudil ve vzájemných souvislostech. Jeho úvahy však musejí být podřaditelné pod § 2 odst. 1 písm. n) zákona o azylu a naplnit všechny v tomto ustanovení uvedené podmínky.

IV. Závěr a náklady řízení

34. S ohledem na shora uvedené krajský soud dle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadené rozhodnutí kvůli nedostatečnému posouzení posledního trvalého bydliště žalobců a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, ve které bude žalovaný vázán právním názorem vyjádřeným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
35. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci byli žalobci úspěšní, a proto mají právo na náhradu nákladů řízení. Ze soudního spisu však soud nezjistil žádné náklady, které by mohl žalobcům přiznat, neboť ti nebyli zastoupeni advokátem a žalobu i repliku podali osobně bez nákladů na poštovní služby; soud proto rozhodl tak, že se jim náhrada nákladů řízení nepřiznává. Procesně neúspěšný žalovaný na náhradu nákladů řízení nemá právo.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.

V Brně dne 26. června 2025

JUDr. Petr Polách v. r.
samosoudce

